

Uppföljande granskning - Underhåll av anläggningstillgångar Pajala kommun

Revisionsrapport
Juni 2021

*Pär Koyanagi-Gustafsson - Projektledare
Jonathan Melkko - Projektmedarbetare*

Sammanfattning

PwC har på uppdrag av de förtroendevalda revisorerna i Pajala kommun genomfört en uppföljande granskning av underhåll av anläggningstillgångar från år 2019.

I granskningen 2019 bedömdes att kommunstyrelsen inte hade säkerställt att underhåll av anläggningstillgångar skedde på ett ändamålsenligt sätt samt med tillräcklig intern kontroll.

Den samlade bedömning är att kommunstyrelsen **inte helt** stärkt den interna kontrollen genom att vidta tillräckliga åtgärder för att komma tillrätta med de brister som framkom i 2019 års granskning.

Den samlade bedömningen grundar sig på revisionsfrågorna i avsnitt 2.

Rekommendationer

För att utveckla granskningsområdet bör följande rekommendationer prioriteras:

- Kommunstyrelsen säkerställer en politisk styrning inom området genom att behandla gällande planer, exempelvis investeringsplanen.
- Kommunstyrelsen tydliggör hur medel till ökade investeringar för underhåll och reinvestering av anläggningstillgångar skall finansieras.

Innehållsförteckning

1.	Inledning	5
2.	Granskningsresultat	9
3	Samlad bedömning	15

1

Inledning

Inledning

Bakgrund

Kommunens revisorer har med hänsyn till risk och väsentlighet bedömt det angeläget att göra en uppföljande granskning av tidigare genomförd granskning av underhåll av anläggningstillgångar från år 2019.

Revisionens ambition är att de granskningar som genomförs ska leda till förbättringar och förändringar.

I granskningen 2019 bedömdes att kommunstyrelsen *inte* hade säkerställt att underhåll av anläggningstillgångar skedde på ett ändamålsenligt sätt samt med tillräcklig intern kontroll.

Följande tre rekommendationer lämnades efter granskningen:

- Kommunstyrelsen utvecklar den politiska styrningen inom granskningsområdet. Detta genom exempelvis att formulera effektmål och/eller att långsiktiga underhållsplaner förs upp till styrelsen för beslut.
- Kommunstyrelsen prövar hur det ska frigöras ökade resurser för inventering, reinvestering och underhåll av kommunens anläggningstillgångar.
- Kommunstyrelsen bör pröva om underhåll av anläggningstillgångar till kommande år ska inkluderas i plan för intern kontroll.

Inledning

Syfte och Revisionsfrågor

Revisorernas uppdrag regleras i kommunallagen kapitel 12. Syftet med granskningen är att granska och bedöma om kommunstyrelsen har stärkt den interna kontrollen genom att vidta tillräckliga åtgärder för att komma tillrätta med de brister som framkom i 2019 års granskning.

Granskningen omfattar följande revisionsfråga:

- Har tidigare lämnade rekommendationer av revisionen år 2019 behandlats på ett godtagbart sätt? Dvs att iakttaga brister, åtgärder och lämnade rekommendationer beaktats.

Granskningen inriktas på 2019 års rekommendationer inom följande områden:

- Effektmål och underhållsplaner
- Resurstilldelning för inventering, reinvestering och underhåll
- Plan för intern kontroll

Revisionskriterier

Följande revisionskriterier används i granskningen:

- Kommunallagen 6:6
- Revisionsrapport: "Underhåll av anläggningstillgångar – 2019"
- Kommuninterna styrdokument som rör granskningsområdet

Inledning

Avgränsning

Granskningen avgränsas till kommunstyrelsens behandling, beslut och uppföljning av rekommendationerna. Fokus ligger på kommunens hantering av VA-nätet. I tid avgränsas granskningen till år 2021. I övrigt se syfte och revisionsfråga.

Metod

Dokumentanalys (protokoll, verksamhetsplaner, investeringsplan etc.). Det har även genomförts kompletterande intervjuer med:

- Enhetschef VA
- Tf. Kommunchef
- Tf. Sektorchef Teknik och service

De intervjuade har beretts möjlighet att sakgranska rapporten.

2

Granskningsresultat

Granskningsresultat

Har tidigare lämnade rekommendationer av revisionen år 2019 behandlats på ett godtagbart sätt? Dvs att iakttaga brister, åtgärder och lämnade rekommendationer beaktats.

Rekommendation: Kommunstyrelsen utvecklar den politiska styrningen inom granskningsområdet. Detta genom exempelvis att formulera effektmål och/eller att långsiktiga underhållsplaner förs upp till styrelsen för beslut.

Effektmål och underhållsplaner

Iakttagelser

I kommunstyrelsens uppdrag ingår att formulera förslag till mål för sina ansvarsområden. För 2021 visar granskningen att mål/fokusområden inom VA-nät samt gator och vägar har formulerats för Sektor teknik och service samt verksamheten Kommunalteknik.

I Sektorplan teknik och service 2021 (KS 2021-04-13) finns ett strategiskt mål/fokusområde uppställt kring *leveranssäkerhet av VA* som består av att underhålla anläggningar och minska antalet avbrott. Vi noterar även att ett mål/fokusområde finns för *vägstandard* med uppdraget om att upprätthålla en bra vägstandard på alla kommunala gator och vägar. Målen utgår från de kommunövergripande strategiska målen och uppföljning av målen/fokusområdena ska ske årsvis.

Verksamhetsplan Kommunalteknik 2021 beskriver kommunaltekniska enhetens uppdrag inom gator och vägar, VA, renhållning, mark och GIS (geografiskt informationssystem) samt övrig teknisk verksamhet. Kommunalteknik har samma mål/fokusområden i sin plan som Sektor Teknik och service har.

Intervjuade beskriver att förvaltningarna efterfrågar en tydligare styrning från kommunstyrelsen, framförallt på lång sikt, med exempelvis mål för underhåll av anläggningstillgångar och planering för investeringar.

Granskningsresultat

Har tidigare lämnade rekommendationer av revisionen år 2019 behandlats på ett godtagbart sätt? Dvs att iakttaga brister, åtgärder och lämnade rekommendationer beaktats.

Rekommendation: Kommunstyrelsen utvecklar den politiska styrningen inom granskningsområdet. Detta genom exempelvis att formulera effektmål och/eller att långsiktiga underhållsplaner förs upp till styrelsen för beslut.

Effektmål och underhållsplaner forts.

Iakttagelser

En investeringsplan har upprättats för sektor teknik och service för åren 2020-2030. Planen har inte behandlats av kommunstyrelsen, men har enligt intervjuade varit uppe i allmänna utskottet och planeras att tas upp till kommunstyrelsen i september 2021. Planen styr vad som skall underhållas och åtgärdas inom bl.a. VA-anläggningar, VA-nät samt gator och vägar. Enligt intervjuade revideras planen årsvis efter varje vinter i samband med att budgetramar upprättas. Revideringen görs utifrån att nya behov uppstår.

Intervallista finns även för kontroll och underhåll av vattenverk och reningsverk.

Bedömning

Revisionsfrågan bedöms som *delvis* uppfylld.

Bedömningen baseras på att en långsiktig investeringsplan har upprättats samt att verksamheternas verksamhetsplaner innehåller mål inom området. Det ska dock noteras att investeringsplanen (juni 2021) inte har behandlats av styrelsen, således har utvecklingen inom granskningsområdet främst skett från förvaltningsnivå.

Granskningsresultat

Har tidigare lämnade rekommendationer av revisionen år 2019 behandlats på ett godtagbart sätt? Dvs att iakttaga brister åtgärder och lämnade rekommendationer beaktats.

Rekommendation: Kommunstyrelsen prövar hur det ska frigöras ökade resurser för inventering, reinvestering och underhåll av kommunens anläggningstillgångar.

Resurstilldelning för inventering, reinvestering och underhåll

lakttagelser

Ett av kommunfullmäktiges finansiella mål för 2021 är att investeringar ska vara självfinansierade, med undantag för stora och långsiktiga investeringar (som överstiger 30 mnkr med livslängd på minst 20 år). Ett annat mål är att budgetföljsamheten ska vara 100 % på drift och investeringar.

I kommunövergripande strategisk plan och budget 2021 nämns att kommunen har ett antal större investeringar planerade. Kostnaden uppskattas till ca 100 mnkr vilket ställer krav på kommunens resultat för att klara av dessa investeringar. Den nuvarande investeringsbudgeten (ca 20 mnkr) tar inte med dessa investeringar, då dessa ligger i investeringsplanen som strategiska investeringar.

I strategisk plan och budget 2021 framgår vidare att värdet på anläggningstillgångar ökar från år 2020 och så långt planen sträcker sig, 2024. 2020 uppgick anläggningstillgångar till 387 mkr, 2024 uppgår anläggningstillgångar till 561 mkr. Finansieringsbudget för *materiella anläggningstillgångar* planeras öka fram till 2022 för att sedan mer än halveras när bland annat bredbandsutbyggnaden och Pajala Reningsverk är färdigställda. De ökade investeringarna uppges finansieras med ökade lån.

Granskningsresultat

Har tidigare lämnade rekommendationer av revisionen år 2019 behandlats på ett godtagbart sätt? Dvs att iakttaga brister åtgärder och lämnade rekommendationer beaktats.

Rekommendation: Kommunstyrelsen prövar hur det ska frigöras ökade resurser för inventering, reinvestering och underhåll av kommunens anläggningstillgångar.

Resurstilldelning för inventering, reinvestering och underhåll forts.

Iakttagelser

Genom investeringsplanen styrs vilka anläggningar som ska underhållas och åtgärdas. Sammanlagd investeringsram för 2021 uppgår till 38,3 mnkr. 2024 uppgår den till 12,3 mnkr. Intervjuade beskriver investeringsramen i många verksamheter som låg, exempelvis nämns belysning och bredband. Det finns enligt intervjuade möjlighet för Sektor teknik och service att under innevarande år fördela om investeringsramarna mellan verksamheterna, utan politiskt beslut. Enligt intervjuade har det varit svårt att få entreprenörer att utföra jobben, en stor anledning är de försiktighetsåtgärder som vidtagits i och med pandemin.

Från intervjuer framkommer att kommunen anställt en projektkoordinator från 2021-06-07 som ska ha en central roll vad gäller investeringar för anläggningstillgångarna.

Bedömning

Revisionsfrågan bedöms som *ej* uppfylld.

Bedömningen baseras på att det saknas information om hur kommunens ökade investeringsbudget till underhåll och reinvestering av anläggningstillgångar kommer att finansieras. Nuvarande måluppfyllelse för de finansiella målen nås med hjälp av framtida lån till investeringarna.

Granskningsresultat

Har tidigare lämnade rekommendationer av revisionen år 2019 behandlats på ett godtagbart sätt? Dvs att iakttaga brister åtgärder och lämnade rekommendationer beaktats.

Rekommendation: Kommunstyrelsen bör pröva om underhåll av anläggningstillgångar till kommande år ska inkluderas i plan för intern kontroll.

Plan för intern kontroll

Iakttagelser

Kommunstyrelsens internkontrollplan 2021 innehåller en risk för VA-leverans där kontrollmetoden består av att *identifiera sårbara lägen för vattenläckor med leveransavbrott*. Risken berör således enbart VA-leveransen. Samma risk fanns även med i 2019 års version av internkontrollplan. I 2021 års internkontrollplan har styrelsen inte beslutat om att lyfta in en risk till internkontrollplanen avseende underhåll av anläggningstillgångar. Vidare har vi ej heller fått underlag eller indikationer som visar på att styrelsen har prövat om risken ska införas.

Bedömning

Revisionsfrågan bedöms som *delvis* uppfylld.

Bedömningen baseras på att kommunstyrelsen har med en risk i internkontrollplanen som berör VA-leverans. En tydlig övergripande risk för underhåll av anläggningstillgångar har däremot ej prövats lyftas in till internkontrollplanen.

3

Samlad
bedömning

Samlad bedömning

Vår samlade bedömning är att kommunstyrelsen **inte helt** stärkt den interna kontrollen genom att vidta tillräckliga åtgärder för att komma tillrätta med de brister som framkom i 2019 års granskning.

Sammanfattande bedömningar utifrån revisionsfrågor

1. Kommunstyrelsen utvecklar den politiska styrningen inom granskningsområdet. Detta genom exempelvis att formulera effektmål och/eller att långsiktiga underhållsplaner förs upp till styrelsen för beslut.

Delvis uppfyllt

Bedömningen baseras på att en långsiktig investeringsplan har upprättats samt att verksamheternas verksamhetsplaner innehåller mål inom området. Det ska dock noteras att investeringsplanen (juni 2021) inte har behandlats av styrelsen, således har utvecklingen inom granskningsområdet främst skett från förvaltningsnivå.

2. Kommunstyrelsen prövar hur det ska frigöras ökade resurser för inventering, reinvestering och underhåll av kommunens anläggningstillgångar.

Ej uppfyllt

Bedömningen baseras på att det saknas information om hur kommunens ökade investeringsbudget till underhåll och reinvestering av anläggningstillgångar kommer att finansieras. Nuvarande måluppfyllelse för de finansiella målen nås med hjälp av framtida lån till investeringarna.

3. Kommunstyrelsen bör pröva om underhåll av anläggningstillgångar till kommande år ska inkluderas i plan för intern kontroll.

Delvis uppfyllt

Bedömningen baseras på att kommunstyrelsen har med en risk i internkontrollplanen som berör VA-leverans. En tydlig övergripande risk för underhåll av anläggningstillgångar har däremot ej prövats lyftas in till internkontrollplanen.

Rekommendationer

För att utveckla granskningsområdet bör följande rekommendationer prioriteras:

- Kommunstyrelsen säkerställer en politisk styrning inom området genom att behandla gällande planer, exempelvis investeringsplanen.
- Kommunstyrelsen tydliggör hur medel till ökade investeringar för underhåll och reinvestering av anläggningstillgångar skall finansieras.

2021-06-18

Christer Marklund

Uppdragsledare

Pär Koyanagi-Gustafsson

Projektledare